

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Ľubice Filovej a JUDr. Márie Usačevovej, v právnej veci žalobcov: **1/ Z. T. D. č. X., T.** a **2/ M. T.**, bytom D. č.X., T., obaja zastúpení Mgr. S., advokátom so sídlom Gercenova 6/A, Bratislava, proti žalovanej: **Sociálna poisťovňa, ústredie**, Ul. 29. augusta č. 8, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutí žalovanej o úrazových dávkach, na odvolanie žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 19. januára 2012, č.k. 14S/25/2011-99, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave z 19.januára 2012, č.k. 14S/25/2011-99, **potvrdzuje.**

Žalobkyni náhradu trov odvolacieho konania **nepriznáva.**

Odôvodnenie:

Napadnutým rozsudkom krajský súd zamietol žalobu proti rozhodnutiam žalovanej zo 4. februára 2011 č. 10705-8/2011-BA, č. 10922-2/2011-BA a č. 10917-3/2011-BA a žalobcom 1/ a 2/ náhradu trov konania nepriznal.

Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že rozhodnutím č.10705-8/2011-BA žalovaná zamietla odvolanie žalobkyne 1/ a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Trnava číslo 21889-46/2010-TT z 22.11.2010, ktorým žalobkyni 1/ nepriznala náhradu

nákladov spojených s pohrebom M.M. z dôvodu, že jeho úraz nebol zamestnávateľom uznaný za pracovný úraz. Rozhodnutím č. 10922-2/2011-BA žalovaná zamietla odvolanie žalobkyne 1/ a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Trnava číslo 21889-45/2010-TT z 22. novembra 2010, ktorým žalobkyni 1/ nepriznala jednorazové odškodnenie smrti jej manžela M.M. z dôvodu, že jeho úraz nebol zamestnávateľom uznaný za pracovný úraz. Rozhodnutím č. 10917-3/2011-BA žalovaná zamietla odvolanie žalobkyne 1/ a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Trnava číslo 21889-44/2010-TT z 22. novembra 2010, ktorým žalobcovi 2/ nepriznala jednorazové odškodnenie smrti jeho otca M.M. z dôvodu, že jeho úraz nebol zamestnávateľom uznaný za pracovný úraz. Žalovaná v rozhodnutiach poukázala na to, že zamestnávateľ neuznal úmrtie M.M. za úmrtie v súvislosti s pracovným úrazom. V správnom konaní boli žalobcovia poučení, že Sociálna poisťovňa nie je oprávnená rozhodnúť, či k úmrtiu došlo v dôsledku pracovného úrazu a že ak takú skutočnosť jeho zamestnávateľ popiera, je potrebné podať žalobu na súd o určenie, že k úmrtiu M.M. došlo v dôsledku pracovného úrazu. Napriek takému poučeniu žalobcovia žalovanej oznámili, že takú žalobu, nepodali a nepodajú. Žalovaná rozhodnutia pobočky potvrdila, keďže zamestnávateľ neuznal úraz (srdcový infarkt) M.M. za pracovný úraz a Sociálna poisťovňa nemá právomoc rozhodnúť, že úraz zamestnanca je pracovným úrazom.

Krajský súd poukázal na to, že rozhodovanie o tom, či poškodenie zdravia, resp. smrť zamestnanca na pracovisku vznikla v dôsledku pracovného úrazu, prislúcha na základe žaloby podľa § 80c O.s.p. v zmysle § 7 ods.1 O.s.p. jedine súdu, a to v prvom stupni okresnému súdu, ktorý má právomoc posudzovať túto otázku a vykonať potrebné dokazovanie. Žalobcovia pochybili, keď nerešpektovali poučenie už prvostupňového správneho orgánu a nepredložili mu rozhodnutie súdu, z ktorého by jednoznačne vyplývalo, že k úmrtiu došlo v dôsledku pracovného úrazu. Správny orgán pritom nemal vecnú legitimáciu na podanie takej určovacej žaloby. Vzhľadom na uvedené krajský súd dospel k záveru, že žaloba proti všetkým trom rozhodnutiam žalovanej nie je dôvodná.

Rozsudok krajského súdu napadli žalobcovia 1/ a 2/ včas podaným odvolaním. Namietli, že žalovaná mala k dispozícii pitevný protokol i znalecký posudok, ktorí predložili žalobcovia v správnom konaní a spochybňuje, že k úmrtiu M.M. došlo v dôsledku pracovného úrazu. Na pojednávaní krajského súdu však pripustila, že v prípadoch, kedy je zodpovednosť zamestnávateľa zrejmá, nie je viazaná názorom zamestnávateľa. Podľa žalobcov tvrdenie, že žalobkyňa prvostupňovému správnenému orgánu oznámila, že podá na príslušnom súde žalobu

o určenie, je nepravdivé a nie je zrejmé, z čoho krajský súd čerpal takú informáciu. Ak Sociálna poisťovňa považovala predmetnú otázku za predbežnú, mala o tom vydať rozhodnutie, čo neurobila. Krajský súd v Trnave vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci. Žalobcovia sa domáhali preskúmania zákonnosti rozhodnutí žalovanej a nie toho, či išlo alebo nie o pracovný úraz. Z uvedených dôvodov žalobcovia žiadali, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zmenil, rozhodnutia žalovanej zrušil a veci jej vrátil na ďalšie konanie a aby žalovanej uložil povinnosť nahradiť žalobcom náhradu trov konania.

Žalovaná vo vyjadrení k odvolaniu navrhla, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu potvrdil ako vecne správny. Poukázala na to, že k úmrtiu M.M. došlo z dôvodu silného infarktu a zamestnávateľ na základe súdno-lekárskej prehliadky a pitvy neregistroval úraz ako pracovný. I keď Inšpektorát práce zistil u zamestnávateľa porušenie viacerých bezpečnostných predpisov, z jeho podkladov nevyplýva, že by úmrtie prešetroval ako úraz pracovný. Ani inšpektorát práce ani Sociálna poisťovňa nie sú oprávnené určiť, že úraz je pracovným úrazom. Táto právomoc patrí výlučne súdu. Napriek tomu Sociálna poisťovňa skúmala, či k úmrtiu došlo v dôsledku pracovného úrazu. Pokiaľ žalobcovia poukazovali na znalecký posudok Inštitútu forenzných medicínskych expertíz č. 18.2010 z 21. marca 2010 v správnom konaní, tento je nejednoznačný a žalovaná vzhľadom na výsledky pitvy mala za to, že infarkt myokardu nenaplnil znaky pracovného úrazu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu žaloby a v medziach odvolania bez pojednávania v súlade s § 250ja ods.2 O.s.p. a dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné.

Predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutí žalovanej vo veci nárokov na jednorazové odškodnenie a náhradu nákladov spojených s pohrebom.

Medzi účastníkmi bolo sporné, či M. T. zomrel v dôsledku pracovného úrazu.

Zákon č.461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č.461/2003 Z.z.“) vymedzuje sociálne poistenie, upravuje rozsah sociálneho poistenia, právne vzťahy pri vykonávaní sociálneho poistenia, organizáciu sociálneho poistenia, financovanie sociálneho poistenia, dozor štátu nad vykonávaním sociálneho poistenia a konanie vo veciach sociálneho poistenia (§ 1).

Sociálne poistenie podľa § 2 písm. c) zákona č.461/2003 Z.z je úrazové poistenie ako poistenie pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu (ďalej len "pracovný úraz") a choroby z povolania.

Poistné na úrazové poistenie platí zamestnávateľ (§ 128 ods.8 zákona č.461/2003 Z.z.)

Podľa § 83 zákona č. 461/2003 Z.z. poškodený na účely poskytovania úrazových dávok je zamestnanec, okrem sudcu a prokurátora a fyzická osoba uvedená v § 17 ods. 2, ak utrpeli pracovný úraz alebo sa u nich zistila choroba z povolania.

Podľa § 94 ods.1 zákona č. 461/2003 Z.z. manžel, manželka a nezaopatrené dieťa poškodeného, ktorý zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania, majú nárok na jednorazové odškodnenie.

Podľa § 101 ods.1 zákona č. 461/2003 Z.z., ak poškodený zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania, má ten, kto uhradil náklady spojené s pohrebom, nárok na ich náhradu.

Z citovaných ustanovení vyplýva, že zákon o sociálnom poistení upravuje len poistenie pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu a nárok na úrazové dávky z takého poistenia. Zo žiadneho ustanovenia zákona č. 461/2003 Z.z., však nevyplýva oprávnenie Sociálnej poisťovne rozhodovať o tom, či úraz bol pracovným úrazom.

Podľa § 195 ods.1 zákona č.311/2001 Z.z. (Zákonník práce), ak u zamestnanca došlo pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním k poškodeniu zdravia alebo k jeho smrti úrazom (pracovný úraz), zodpovedá za škodu tým vzniknutú zamestnávateľ, u ktorého bol zamestnanec v čase pracovného úrazu v pracovnom pomere.

Z citovaného ustanovenia vyplýva, že zodpovednosť za škodu spôsobenú smrťou následkom pracovného úrazu, má zamestnávateľ.

Podľa § 7 ods.1 O.s.p. v občianskom súdnom konaní súdy prejednávajú a rozhodujú spory a iné právne veci, ktoré vyplývajú z občianskoprávných, pracovných, rodinných,

obchodných a hospodárskych vzťahov, pokiaľ ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú o nich iné orgány.

V občianskom súdnom konaní súdy preskúmajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy a zákonnosť rozhodnutí, opatrení alebo iných zásahov orgánov verejnej moci (§ 7 ods.2 O.s.p.).

Ako je vyššie uvedené, Sociálna poisťovňa nie je oprávnená rozhodovať o tom, či úraz je úrazom pracovným, resp. či k úmrtiu zamestnanca došlo v dôsledku pracovného úrazu.

Spor o určenie, či k úmrtiu zamestnanca došlo následkom pracovného úrazu, je sporom pracovno-právnym, o ktorom rozhodujú v súdy v civilnom súdnom konaní, uvedenom v § 7 ods.1 O.s.p. a upravenom v prvej až štvrtej časti O.s.p. Na také konanie je príslušný v prvom stupni okresný súd.

Na základe úrazového poistenia Sociálna poisťovňa teda rozhoduje o priznaní úrazových dávok len v prípadoch preukázania poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu.

Organizačná zložka Sociálnej poisťovne pred vydaním rozhodnutia postupuje tak, aby presne a úplne zistila skutočný stav veci, a na ten účel obstará potrebné podklady na rozhodnutie (§ 195 ods.1 zákona č. 461/2003 Z.z.).

V zmysle § 198 ods.1 zákona č.461/2003 Z.z. ak sa v konaní vyskytne otázka, o ktorej už právoplatne rozhodol iný príslušný orgán, je organizačná zložka Sociálnej poisťovne takýmto rozhodnutím viazaná; inak si organizačná zložka Sociálnej poisťovne môže o takejto otázke urobiť úsudok alebo dá príslušnému orgánu podnet na začatie konania.

Z citovaného ustanovenia vyplýva, že Sociálna poisťovňa si na základe predložených dokladov o určitej otázke úsudok urobiť môže, nemá však takú povinnosť a nie je ani povinná vykonávať vyčerpávajúce dokazovanie.

Pokiaľ zákonodarca hovorí o podnete na začatie konania príslušného orgánu, pod takým podnetom je potrebné považovať najmä podnet na účely iného správneho konania.

Konanie o určenie, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem, totiž podľa § 80 písm. c) O.s.p. možno začať len na základe návrhu na začatie konania (žaloby), nie je možné začať ho z podnetu, ex offo. Sociálna poisťovňa nie je legitimovaná na podanie takej určovacej žaloby.

Z administratívnych spisov pobočky a ústredia Sociálnej poisťovne vyplýva, že žalobcovia 1/ a 2/ v zápisnici z ústneho pojednávania na pobočke Sociálnej poisťovne Trnava dňa 8. novembra 2010 svojimi podpismi potvrdili, že boli poučení o možnosti riešiť neuznanie poškodenia zdravia zamestnávateľom súdnou cestou, a taktiež o tom, aby takú skutočnosť oznámili pobočke do ôsmich dní odo dňa pojednávania. Žalobkyňa 1/, ktorá bola v správnom konaní splnomocnená žalobcom 2/ na jeho zastupovanie, listom z 11. novembra 2010 pobočke oznámila, že žalobu o určenie, že úmrtie jej manžela bolo úmrtím v dôsledku pracovného úrazu podá v prípade, ak pobočka na základe predložených dôkazov úmrtie jej manžela neuzná za pracovný úraz. V konaní o odvolaní proti rozhodnutiam pobočky žalobkyňa 1/ listom z 24. januára 2011 žalovanej oznámila, že žalobu nepodala ani nepodá a že stále trvá na tom, že je v práve.

Z uvedeného je zrejmé, že žalobcovia boli poučení o možnosti podať na súd určovaciu žalobu. V takom prípade by žalovaná mohla konanie o nároku na úrazové dávky prerušiť a pokračovať v ňom po skončení súdneho konania podľa § 80 písm. c) O.s.p. Pokiaľ však žalobcovia namietali, že žalovaná mala vydať predbežné rozhodnutie, taká námietka nie je dôvodná vzhľadom na nedostatok kompetencie oboch správnych orgánov o takej otázke rozhodovať.

Vzhľadom na neexistenciu rozhodnutia súdu o tom, že k úmrtiu došlo v dôsledku pracovného úrazu, žalovaná ako aj prvostupňový správny orgán nepochybili, keď si o tejto otázke urobili úsudok, dospejúc na základe predložených dokladov k záveru, že o pracovný úraz nešlo.

Žalobcovia nevyužili možnosť domáhať sa určenia, že k úmrtiu došlo následkom pracovného úrazu. Taká okolnosť je však pre vznik nároku na úrazové dávky rozhodujúca. Jej nepreukázanie malo v správnom konaní za následok neunesenie dôkazného bremena s následkom zamietnutia žiadosti o úrazové dávky (§ 94 ods.1 a § 101 ods.1 zákona č. 461/2003 Z.z.).

Keďže odporkyňa nie je orgánom, ktorý by bol oprávnený rozhodnúť, či k úmrtiu M.M. došlo následkom pracovného úrazu (na také rozhodnutie je oprávnený iba súd v civilnom súdnom konaní) a vzhľadom na to, že úsudok žalovanej podľa § 198 ods.1 vety za bodkočiarkou zákona č.461/2003 Z.z. nemá povahu správneho uváženia (§ 245 ods.2 O.s.p.), súd v správnom súdnictve taký úsudok nie je oprávnený preskúmať.

Súd v správnom súdnictve, ktoré je osobitným druhom konania, upraveným v piatej časti Občianskeho súdneho poriadku, nie je oprávnený nahrádzať rozhodnutie súdu, ktoré môže byť vydané len v civilnom súdnom konaní.

Z uvedených dôvodov aj odvolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie žalovanej je súladné so zákonom a preto rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdil podľa § 250ja ods.3 v spojení s § 219 O.s.p.

O náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 224 ods.1 v spojení s § 250k ods.1 O.s.p. tak ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku, lebo žalobcovia v odvolacom konaní neboli úspešní.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave dňa 29. mája 2013

JUDr. Viera Nevedelová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia :
Mária Kráľová